

3. Конституція України / Верховна Рада України. – Офіц.вид. – К. : Парламентське вид-во, 2006. – 59 с.
4. *Оніщенко Н. М.* Сприйняття права в умовах демократичного розвитку: проблеми, реалії, перспективи : монографія / відп. ред. Ю. С. Шемшученко. – К., 2008. – С. 169.
5. Про заходи щодо організації юридичного всеобучу в Українській РСР: Постанова Ради Міністрів Української РСР від 29 червня 1990 року № 143 [Електронний ресурс] / Урядовий портал. – Режим доступу: // <http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/cardnpd>
6. Про Національну програму правової освіти населення: Указ Президента України від 18 жовтня 2001 року № 992/2001 // Офіційний вісник України – К., 2001. – № 43. – С. 192.
7. Про Програму правової освіти населення України: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 травня 1995 року № 366 // ІПС “Законодавство”, версія 2.6.3.

Потапенко Н. А. Етапы становления правового образования в Украине.

В статье рассматривается процесс становления и развития правового образования в Украине; выделяются его этапы с одновременным раскрытием особенностей каждого из них.

Ключевые слова: правовое образование, правовое государство, гражданское общество, нормативно-правовой акт.

N. Potapenko. Stages of formation of legal formation in Ukraine.

In article process of formation and development legal aboutrazovaniya in Ukraine is considered; its stages with simultaneous disclosing osobennostej each of them are allocated.

Key words: legal formation, lawful state, civil society, the regulatory legal act.

Скригонюк М. І.
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

ЗАКОН БОРОТЬБИ ЗА МИР – ОСНОВНИЙ ЗАКОН ПЛЕБСОЛОГІЇ

У науковому форматі української філософії права автор висвітлює інноваційну, концепцію плебсології, в межах якої формулює основний її закон – закон боротьби за мир. У роботі дослідженні також приводи і підстави започаткування та розвитку умов і обставин, що сприяли витворенню даного закону, показана його значущість для суспільства.

Ключові слова: філософія права, плебсологія, закон боротьби за мир.

І природа і суспільство, а отже й конкретна людина повсякчас характеризується певними об’єктивно-існуючими закономірностями. Насправді ж, йдеться про те, що між усім суцям у цьому мінливому світі фактично існує постійний і необхідний зв’язок. Такі висновки логічно випливають з самого змісту даного природно-соціального явища, що вдало наречене людиною як закономірність. Щоправда, будь-який елемент означеної закономірності як явної, реальної, замкненої системи наділений такими ознаками його внутрішньої природи, що є властивими саме йому. Хоча, звісно ж, що у первинному світосприйнятті, без виключення, усі явища у Всесвіті, а отже, й у соціумі взаємопов’язані умовами природної часо-просторової модифікації. Таким чином, ми погоджуємося з висловленою думкою, що закономірність – це об’єктивно-існуючий, постійний і необхідний взаємозв’язок між предметами, явищами, процесами, що впливають з їхньої сутності [3, с. 702].

Закономірними, наприклад, є пори року, народження і смерть людини та ін. Проте, закономірність це ще не закон, оскільки закони, причім у кожній галузі знань формулює людина і тільки. Такими, зокрема, і є закони плебсології, а отже й закон боротьби за мир. Втім, далі декларовану тематику необхідно інтерпретувати у наступній логічній послідовності.

Відомо, що в модерних умовах життєдіяльності людства плебсологія є філософсько-правовим вченням, окремим напрямом філософії права і новітня міжгалузева суспільно-правова наука. У розгорнутому форматі предметом вивчення плебсології є інтегральні природно-правові та соціально-правові протиріччя суспільного життя, що виникають між державою (органами її влади) і людиною, а отже, основною масою населення. Вузловим осмисленим моментом плебсології є погляди, відповідно до яких природне право – сила позитивного розуму солідарної основної маси населення (мудрого простонароду) перебуває в усталеній, невпинній конкуренції з правом хитрощів як силою державної влади. Отже, будь-який об'єкт пізнання плебсології як міжгалузевої гуманітарно-правової науки необхідно досліджувати з позиції двох основних наукових систем: 1) міжгалузево-гуманітарної; 2) міжгалузево-правової. Нині в теорії плебсології як окремому напрямі філософії права розроблено сім основних законів: 1. Закон боротьби за мир; 2. Закон побудови світового класичного громадянського суспільства (демонструє характер та механізм його правового розвитку); 3. Закон природного права народу на опір узурпованій державній владі (вказує на шлях суспільних заворушень як натурально-звичаєву форму очищення від диктаторства єдиного народного джерела влади, як першооснови Української республіки); 4. Закон узаконення законного себе за участі поміркованої людської маси; 5. Закон плебсонабмічної системи вимірів суспільних заворушень (розкриває їх загальні, об'єктивні закономірності та причини обумовленості); 6. Закон "поток" як природно-соціальний механізм агресії (діє в неорганічній і органічній природі, суспільстві та мисленні); 7. Закон масової агресії в умовах юрби (дозволяє зрозуміти його природну дію у різні періоди віку людини). Та все ж, профілюючим законом плебсології є закон боротьби за мир. Тематика закону боротьби за мир як основного закону плебсології є вкрай актуальною, а її важливість доцільно розглядати виключно у філософсько-правовому форматі.

Найбільш якісно право-державотворчі процеси в Україні, як і будь-якій іншій державі, тривають в умовах мирного співіснування народів. На наш погляд матеріалізація закону боротьби за мир, як одного з основних законів плебсології, – це всього лише систематизована сукупність конституативних філософсько-правових положень з означеної тематики. Другим етапом, розвитку плебсологічного закону боротьби за мир є процес його втілення, як цілісного наукового образу у сферу основних правил людської діяльності.

Отож, кожна нація (народ) є керованою силою Вищого розуму (єдиного і Великого Бога), уродженими природно-правовими ознаками, що матеріалізовані у відповідні переконання, а також загально визнаними соціальними стандартами (міждержавними угодами та міжнародно-правовими принципами, правилами і рекомендаціями), а отже, зобов'язана жити як в межах планети Земля, так і за її межами у стані злагоди та миру – спокою, порозуміння з іншими націями і

національними групами. Мирне співіснування націй (народів) є велінням Бога і часу як модерної природно-соціальної потреби, що закономірно зумовлена моральними та матеріальними устремліннями всього прогресивного людства, причім потреби життєдайної у всі історичні періоди генезису людства. Річ у тім, що за своєю природою людина як розумна істота споконвіку прагнула, прагне і буде прагнути до миру, любові, праці, благополуччя. Проте, це не стосується окремих індивідів, яким у певні історичні періоди генезису, за різних умов і обставин, вдавалося збурювати народи, збуджувати у людських мас психологічне почуття ідейного або націонал-патріотизму, а фактично етнічної ненависті до інших. За таких психологічно-масових обставин, тим більше на тлі економічних, політичних кризових явищ, у державах в основному і відбувалися повстання, громадянські війни, революції, регіональні конфлікти, а також міждержавні, континентальні та світового масштабу війни, в ідеологічному середовищі яких домінував ура-патріотизм. Очевидно не випадково П. А. Загребельний в одному з епізодів книги “Роксолана”, влучно зазначає, що любов, молитва, і війна завжди починаються чудово. Закінчуються ж вони, звісно, по-різному. Щодо завершення війни, то для неї властива своя особлива філософія. Наприклад, за різними джерелами під час Першої світової війни загинуло біля 10 млн. осіб і 10 млн. (за іншими даними 20) осіб було поранено, а фактично скалічено. За період Другої світової війни людські втрати сягнули приблизно 50-55 млн. осіб, з них, безпосередньо, загинули на фронтах до 27 млн. осіб. Нестримно змінюються епохи, втім, для людства у сьогоднішньому часовому вимірі питання війни і миру також ні на йоту не втратило своєї актуальності. Це означає, що закон плебсології – закон боротьби за мир є для земної людності природною, логічно зумовленою потребою.

Є важливим також зазначити, що закон боротьби за мир, розроблений автором вперше, і відповідних наукових досліджень з названої тематики, на жаль, ніхто не проводив. Щоправда, аналіз історичних подій підтверджує: становленню плебсологічного закону – закону боротьби за мир передував складний процес його започаткування та розвитку. Зокрема, проблема миру між народами, а отже, й відповідними державами, така ж давня, як і саме людство. На підтвердження висловленого необхідно звернути особливу увагу передусім до святої книги – Біблії, у Новому Завіті якої (Книга до Єфесян. Глава I, п. 2) апостол праведник Петро так спрямував свої слова до слухачів: “Нехай буде вам мир від Бога, Отця нашого, і Господа Ісуса Христа!”. Цілком точно звернення від Бога і його Сина – Ісуса Христа до конкретної людини з посланням миру, а відтак, правди, довіри, любові є справді істинним. Проте людина, а отже, й усі суцї народи на землі не завжди прислухалися і прислухаються нині до суцїх божих настанов. Більше того, доволі часто між народами з різних, суттєвих і несуттєвих причин точилися війни, так саме й довготривалі, наприклад, столітня війна між Англією і Францією (1337–1453 рр.). У подальшому процесі аналізу подій, пов’язаних з висвітлення питання боротьби за мир, необхідно пригадати китайського філософа Лао-цзи (604–531 до н.е.), який декларував утопічну антивійськову концепцію; давньогрецького письменника Ямбулі (3 вік до н.е.). Важливим також є і пропозиції Г. Гроція, який розробив концепцію гуманізації війни. Як вбачається з енциклопедичної літератури джерела ініціатив питання розвитку мирного врегулювання міжнародних спорів на рівні європейських та

світових організацій беруть свої інтелектуальні витoki у Франції, США, Англії, Німеччині, Росії. Зокрема, авторами пропонуваннх новаторських ідей вважаються громадяни відповідних держав Е. Круа (1623 р.); Ш. Сен-П'єр (1708 р.); У. Пенн (1693 р.); Дж. Беллерс (1710 р.); І. Кант (1795 р.); В. Ф. Малиновський (1803 р.). Названі, як й інші автори на відмінну від Г. Гроція відстоювали теоретичний концепт вічного миру. У сутності ж структури вічного миру дослідники вбачали наявність трьох головних компонентів як принципів міжнародних відносин: 1) рівноправності народів; 2) поваги суверенітету народів; 3) вимоги ліквідації феодально-династичних основ. Ще одним науковим поглядом на усунення причин війни, а отже, домінування в суспільстві стану миру, є світобачення французького просвітителя Етьєн-Габріель Мореллі (1715 або 1717 чи 1718 – ?), праці якого у енциклопедичних наукових джерелах радянської доби віднесені до групи “утопічного комунізму”. Особливої уваги заслуговує головна праця Мореллі “Кодекс природи або істинний дух її законів”. Належне місце у процесі розроблення плебсологічного закону – закону боротьби за мир, посідає пацифіський рух, а також так званий пагуошський рух – рух вчених за мир, розброєння і міжнародну безпеку та ін.

Дії цих та других миротворних рухів своєрідно впливають на мирне вирішення міжнародних спорів, а отже, й на стан війни та миру. Йдеться про прийняті міжнародні конвенції в Гаазі (1899 і 1909 рр.) та ін.

Своєрідну місію, тобто відповідальну роль у процесі становлення закону плебсології – закону боротьби за мир набула, створена у 1919 році, під час Першої світової війни, відповідно за Версальським договором така міжнародна організація як Ліга Націй. Основне завдання Ліги Націй було визначене в напрямі розвитку співпраці між народами та гарантування їм миру і безпеки. Проте, зазначена міжнародна організація в силу об'єктивних обставин не змогла виконати покладених на неї обов'язків, зокрема, запобігти виникненню Другої світової війни, у зв'язку з чим припинила свою діяльність.

Послідовником Ліги Націй у питанні міжнародної боротьби за мир постала Організація Об'єднаних Націй (ООН (назва запропонована президентом США Франкліном Рузвельтом)), що офіційно існує з 24 жовтня 1945 р. Доречним буде зауважити, що ООН має високе призначення в тематиці генезису закону плебсології – закону боротьби за мир. Отож, 26 червня 1945 р. в м. Джумбартон-Оуксі (США) представниками п'ятдесяти держав підписано статут ООН, який згодом був ратифікований компетентними інституціями кожної з держав. У відповідності до статуту, структура ООН як всесвітньої організації нараховує шість основних органів: Раду Безпеки; Генеральну Асамблею; Секретаріат; Економічну і соціальну раду; Раду з питань опіки; Міжнародний суд. Окрім названих суб'єктів структури ООН при Раді Безпеки (зі згоди Генеральної асамблеї) створені підрозділи миротворчих сил. Виконанню функцій ООН сприяють також спеціалізовані, окремі самокеровані заклади (міжурядові спеціалізовані заклади і міжнародні неурядові агенства), з якими всесвітньою організацією укладено відповідні угоди: Міжнародна організація праці; Продовольча і сільськогосподарська організація ООН; Організація ООН з питань освіти, науки і культури (UNESCO – ЮНЕСКО); Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ); Міжнародний банк реконструкції і розвитку (Всесвітній банк);

Міжнародна асоціація розвитку; Міжнародна фінансова корпорація; Міжнародний валютний фонд; Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку; Міжнародна організація цивільної авіації; Всесвітній поштовий союз; Міжнародний телекомунікаційний союз; Всесвітня метеорологічна організація; Міжнародна морська організація; Всесвітня організація інтелектуальної власності. Фінансування діяльності ООН, як зазначено в статуті, здійснюється у відповідному відсотковому вираженні за рахунок внесків держав її членів.

Феноменальним доказом значущості, як для українського, так і для світового суспільства, плебсологічного закону – закону боротьби за мир, є події, що іменовані “етнічними” війнами, в яких були задіяні регулярні війська та важка зброя (Карабах, Абхазія, Південна Осетія, Придністров’я, Чечня) [2, 3]. У плебсологічному як філософсько-правовому вимірі, прикладом “етнічної” війни можуть слугувати події так званого вірмено-азербайджанського регіонального конфлікту. Вірменсько-азербайджанський регіональний конфлікт є довготривалим, а отже має свій глибокий історичний аспект та зумовлений етнічними, конфесійними, територіальними та політичними чинниками. Станом на нинішній час, не беручи до уваги Нагірно-карабахської зони, Вірменська держава утримує в окупації одну п’яту частину Азербайджану. Зокрема, окупованими є Лачинський район (територія 1835 кв км, населення 64900 осіб, окупований 18 квітня 1992 р.), Кельбаджарський район (територія 3054 кв.км, населення 67500 осіб, окупований 2 квітня 1993 р.), Агдамський район (територія 1154 кв.км., населення 160 000 осіб, окупований 23 липня 1993 р.), Физулинський район (територія 1386 кв.км., населення 142000 осіб, окупований 23 серпня 1993 р.), Джебраїльський район (територія 1050 кв. км., населення 62000 осіб, окупований 26 серпня 1993 р.), Губатлинський район (територія 802 кв.км., населення 35 000 осіб, окупований 31 серпня 1993 р.), Зангеланський район (територія 707 кв.км., населення 38000 осіб, окупований 27 жовтня 1993 р.). Щоправда, в окремих випадках у названих районах деякі азербайджанські села, за тих чи інших умов, неокуповані. Це стосується, наприклад, села Орта Гярванд Агдамського району. До цих пір для азербайджанської республіки залишається невирішеним питання звільнення Вірменією частини окупованих земель. Отже, має місце відсутність територіальної цілісності Азербайджану в межах закріплених мирним договором [1, с. 287].

Вірменсько-азербайджанський регіональний конфлікт, по-перше, вносить розлад у наявну сферу налагодженої міжнародної співпраці, у тому числі й на перспективу. По-друге, зазначений регіональний конфлікт може негативно впливати на стан енергетичної, а отже, і національної безпеки України. Неодноразові звернення азербайджанської сторони до ООН з питанням мирного врегулювання данного регіонального конфлікту, а фактичного звільнення Вірменією окупованих територій, відшкодування завданих збитків, встановлення та покарання винуватих належних результатів не дали. З цих та інших об’єктивних причин пропонуємо запровадити громадські міжнародно-правові цивільні суди. Йдеться про створення громадських міжнародно-правових цивільних судів, рішення яких повинні суттєво сприяти врегулюванню міждержавних (регіональних конфліктів). Рішення вказаних судів повинні мати для суб’єктів міжнародної сфери правосуддя дорадчий характер.

На окупованих Вірменією територіях Азербайджану порушуються віковічні права і свободи людини, вчиняються інші адміністративного та кримінально-правового характеру діяння. Скоєні представниками вірменської влади злочини на територіях, що окуповані (до речі, факт окупації території Азербайджану теж злочин) необхідно розслідувати і розкрити (довести винуватість конкретно встановлених осіб на підставі зібраних доказів). З цього приводу азербайджанська сторона неодноразово адресувала свої заяви до ООН.

Втім, час невинно збігає, а вирішення архіважливих природно-правових та міжнародно-правових для азербайджанського народу питань звільнення від фактичного рабства зухвало зволікається. Тим часом, режим припинення вогню з боку Вірменії періодично порушується. Бо вірменські збройні сили постійно ведуть обстріл азербайджанських населених пунктів, а насправді застосовують вогнепальну зброю проти цивільного населення. В окремих випадках з цією метою представники вірменських військових застосовують снайперські гвинтівки. Наприклад, 8 березня 2011 р. о 16 год. 58 хв. з окупованого вірменами села Шихлар Агдамського району, зі снайперської гвинтівки, був убитий пострілом в голову, у власному дворі мешканець сусіднього села Орта Гярвянт восьмирічний Фаріз Бадалов [5; 6]. Логічно виникає проблема порушення кримінальної справи, зібрання достатньої кількості доказів для встановлення винуватого (винуватих) та його покарання. Правоохоронні органи Азербайджану, на виконання завдань національного судочинства, повністю виконали свою місію, тобто провели необхідну дослідчу перевірку, порушили кримінальну справу, виконали інші процесуальні дії. Проте виконавець злочину (снайпер) та ймовірні співучасники перебувають у сусідньому селі, що окуповане Вірменією і подальші дії азербайджанської сторони, що були направлені на розкриття та розслідування даного злочину, належних результатів не дали.

У зв'язку з цим автор пропонує запровадити інститут громадських міжнародних кримінально-правових судів. Вироки названих судів матимуть рекомендаційний характер. Це означає, що у разі доведення в судовому засіданні громадського міжнародного кримінально-правового суду винуватості держави-окупанта у скоєнні на окупованій території, чи за її межами, умисних посягань проти життя та здоров'я особи, її власності, як й умисних посягань на мир і безпеку людства: важливі інтереси міжнародного співтовариства, основи існування держав і народів у відповідних виразах оголошувати винуватій державі громадську догану (з оприлюдненням в засобах масової інформації). Одночасно громадські міжнародні кримінально-правові суди заявлятимуть клопотання до Міжнародного суду ООН, у яких проситимуть про встановлення конкретних винуватих осіб за скоєне та притягнення їх до кримінальної відповідальності у визначеному порядку.

На підтвердження значущості плебсологічного закону – закону боротьби за мир є доцільним, на нашу думку, навести конкретні приклади з життєдіяльності земного суспільства. Це стосується також і питання боротьби зі злочинними діями міжнародної кримінальної еліти. Адже чинна міжнародна інституція по боротьбі зі злочинністю, під егідою ООН, не спроможна своїми власними силами припинити злочинні дії проти людства світової кримінальної еліти (група американських і європейських олігархів). Остання ж активно використовує для досягнення власної корисливої мети зброю

новітніх технологій, так само й систему ХААРП (англ. *High Frequency Active Auroral Research Program* – програма активних авроральних, високої частоти, досліджень). Це стосується також і дев'ятибального землетрусу в Японії, що стався 11 березня 2011 р., неподалік столиці Японії Токіо. Так, міжнародна кримінальна еліта відкрито пропонує державам, які цікавлять її (як правило через міністрів фінансів) контролювати процес функціонування фінансових систем. У разі відмови міжнародні злочинці застосовують до непокірних вказану зброю. Зокрема, за допомогою пристрою ХААРП можливо викликати землетрус завдяки пострілу мільярдів ват мікрохвиль в іоносферу, яка є частиною атмосфери з неймовірною кількістю енергії. Іоносфера виштовхується догори у космічний простір і потім рикошетує у зворотному напрямку, що й викликає землетрус [4]. Подальші епізоди землетрусів у Японії, а отже, людські та матеріальні втрати дають підстави спростувати вказану версію Бенджаміна Фулфорда. Проте, в історії відомий інший приклад землетрусу, що мав явно загадковий характер. Йдеться про землетрус на Кавказі, який стався 7 грудня 1988 р., напередодні розпаду СРСР, і повністю знищив м. Спітак та на 80% м. Ленінакан.

Викладене дозволяє зробити висновок, що в сьогоденних умовах ООН не є, у повній мірі, справедливою міжнародною організацією. Саме цей чинник і зумовлює пропозиції з приводу створення, відповідно до закону боротьби за мир як основного закону плебсології, консультативного планетарного уряду.

У завершальній частині пропонованої тематики: закону боротьби за мир, як основного закону плебсології, слід констатувати такі висновки. Революційні події 2010–2011 рр. в Північній Африці, на Близькому Сході, а також один з найсильніших землетрусів в історії – березневий землетрус в Японії повністю дезорієнтували перспективи спланованого геополітичного розвитку. Саме з цих, як й інших зазначених у цій статті причин, чільне місце у системі врегулювання суперечностей між народами на сучасному етапі розвитку світової цивілізації відіграє основний закон плебсології – закон боротьби за мир. Він же, суттєво сприяє також розбудові в Україні справжньої правової держави.

Використані джерела:

1. *Квяткович П.* Азербайджан: Рождение республики / П. Квяткович. – Торуні (Польща) : Изд-во: Adam Marszalek, 2009. – 377 с.
2. *Семіков О. В., Фурашев В. М.* Локальні та регіональні конфлікти: загроза миру / О. В. Семіков, В. М. Фурашев. – К. : Т-во “Знання”, 2007. – 20 с.
3. *Яременко В., Сліпушко О.* Новий тлумачний словник української мови : у 3 т. / В. Яременко, О. Сліпушко [Видання друге, виправлене]. – Т. 1. – К. : Вид-во “Аконіт”, 2003. – 910 с.
4. Benjamin Fulford on Weather Wars & Japan 8.9 EARTHQUAKE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vikno.eu/eng/events/events/to-japan-for-a-long-time-threatened-with-earthquakes.html>
5. От редакции: Кто ответит за убийство армянами азербайджанского мальчика из снайперской винтовки? [Електронний ресурс]. – Режим доступу до Інтернет: <http://www.1news.az/analytics/20110309045508490.html>.
6. Из документов уголовного дела. По уголовному делу в отношении Э. Григоряна и других в связи с беспорядками, учиненными 27-29 февраля 1988 года в городе Сумгайыт? [Електронний ресурс]. – Режим доступу до Інтернет: <http://sumqait.com/ru/delo/>.

Скрыгонюк Н. И. Закон борьбы за мир – основной закон плебологии.

В научном формате украинской философии права автор освещает инновационную, концепцию плебологии, в сфере которой формулирует основной ее закон – закон борьбы за мир. В работе исследованы также основания развития условий и обстоятельств, которые способствовали развитию данного закона, показана его значимость для общества.

Ключевые слова: философия права, плебология, закон борьбы за мир.

M. Skrygonjuk. The Law of a Struggle for Peace is the Basic Law of Plebsology.

The author of the article highlights the notion of plebsology as a new philosophical concept. The author formulates and suggests the basic law of plebsology - the law of a struggle for peace.

Keywords: Philosophy of Law, plebsology, the law of a struggle for peace.

**Черновський О. К., Скуляк І. А.
Чернівецький національний університет
імені Ю. Федьковича**

ВНУТРІШНЄ ПЕРЕКОНАННЯ СУДДІ

Висвітлено зміст поняття внутрішнє переконання судді та принципи його формування. Проаналізовані пізнавальні процеси, а також вивчені основні принципи оцінки доказів суддею за внутрішнім переконанням в процесі ухвалення рішення.

Ключеві слова: внутрішнє переконання, вільна оцінка доказів, суддя, суб'єктивні та об'єктивні фактори.

Процес доказування представляє собою пізнання фактів і обставин, котрі, у свою чергу, є об'єктами пізнавальної діяльності судді. Пізнавальний процес не можливо розглядати у відриві від соціальних факторів. Пізнання у процесі доказування потрібно розуміти як сукупність логіко-гносеологічного, соціального та психологічного аспектів. Кримінально-процесуальне пізнання, складовою якого є оцінка доказів суддею, має ще й засвідчувальну сторону та виражається у процесуальній формі. Таким чином, пізнавальну діяльність судді необхідно розглядати як поєднання логіко-гносеологічних, соціальних, психологічних та процесуальних факторів.

Метою статті є визначення змісту та структури поняття “внутрішнє переконання судді”.

Проблема внутрішнього переконання слідчого ставала об'єктом дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема, І. Я. Фойницького, Н. В. Жогіна, В. Е. Коновалової, В. Ю. Шепітько, В. Д. Берна, М. М. Михеєнка, Ю. В. Кореневський, Т. Н. Москалькова, О. Є. Яцишин та ін. Втім науковці розглядали це питання переважно у кримінально-процесуальному ключі, з погляду юридичної психології зазначена проблематика не вивчалась.

В юридичній літературі відсутня єдина позиція науковців відносно природи та змісту категорії внутрішнього переконання, а також факторів, що впливають на її формування. Власне, поняття внутрішнього переконання слідчого та суду формувалось на основі теорії вільної оцінки доказів з середини ХІХ ст. В Україні воно